

УДК 7.01.03(477.83/.86) «194» Григор Лужницький
ЗМІНА ПОКОЛІНЬ ТА ТРАДИЦІЙ В ІНТЕЛІГЕНТСЬКИХ КОЛАХ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ
У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ (Григор Лужницький)

Белінська Людмила – кандидат історичних наук, доцент,
Львівський національний університет ім. І. Франка, м. Львів
<http://orcid.org/0000-0002-4716-6011>
DOI <https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi33.284>
ludmyla.belinska@gmail.com

У культурному просторі Львова першої пол. ХХ ст. відомим був катехит о. Леонід Лужницький. Належність до духовного стану, шляхетне походження, високі студії, культурні зацікавлення, добірне товариство колег-однодумців утворило специфічну когорту української шляхетної греко-католицької еліти. Свої знання, культуру, досвід Лужницькі передали наступним поколінням. У різних соціальних змінах зуміли зберегти засади доброго виховання, толерантності, розуміння власних дітей, що допомогло зберегти родинний генофонд сповненим людської гідності, впевненості, високої культури. Яскравим прикладом цього є постать Григора Лужницького, який обрав світський шлях, досліджував історію Греко-католицької церкви, мав неабиякий літературний талант, присвятив життя театру та науковій діяльності.

Ключові слова: Лужницькі, театр, культура, духовність, виховання

Актуальність проблеми. В умовах українського сьогодення важливо спроектувати увагу на прикладах родинного виховання, родинної культури, що дозволила сформуванню інтелектуальний, освітній капітал української нації. У важкому історичному минулому України необхідно знаходити більше яскравих моментів, котрі б формували позитивну модель національної пам'яті, позбавлену трагічного досвіду.

Серед різноманіття родинних історій виокремлюємо колективні біографії українських родин, зокрема, Григора Лужницького, котра зуміла впродовж століть уникнути травматичного досвіду і служити розвитку національної культури.

Мета статті – ознайомити науковців та широку громадськість із самовідданою творчістю українського письменника, драматурга, історика церкви, проф. Г. Лужницького (1903-1990 рр.).

Останні дослідження та публікації. Творчість Г. Лужницького представлена у статтях проф. Л. Рудницького [11], монографії «Національна пам'ять української діаспори США» [1]. Джерелом написання статті стали матеріали з родинного архіву доньки Г. Лужницького – Х. Кульчицької, напрацювання викладачів факультету культури і мистецтв ЛНУ ім. І. Франка – С. Роси-Лаврентій [10], Р. Лаврентія [6].

Вклад матеріалу дослідження. В культурному просторі Львова кінця ХІХ – І пол. ХХ ст. відомим був катехит о. Леонід Лужницький. Належність до духовного стану, шляхетне походження, краща освіта, культурні зацікавлення, добірне товариство колег-однодумців, ще й пов'язане родинними зв'язками, утворило специфічну когорту української шляхетної греко-католицької еліти.

Свої знання, культуру, досвід Лужницькі передавали наступним поколінням. У різних соціальних змінах вони зуміли зберегти засади доброго виховання, толерантності, розуміння щодо власних нащадків, що допомогло зберегти родинний генофонд сповненим людської гідності, впевненості, високої культури. У священницьких родин панувала своєрідна родинна культура, яку П. Бурдє назвав «габітусом» [7]. Це спосіб думання, сприйняття, фізична подібність, спільний смак, естетичне відчуття, ментальні звички, повсякденні знання, щоденний набутий досвід, який формує родинну культуру кожного дому. Габітус охоплює чотири складові: моральну (Etos), тілесну (Hexis), розумову (Eidos), естетичну. Фактично ці складові виховання у родині перегукуються з принципами української етнопедагогіки, у якій домінують релігійне, трудове, розумове, естетичне виховання.

Життєвий шлях Л. Лужницького відрізнявся від предків, які століттями служили у греко-католицькими парохами у селах Східної Галичини. Леонід обрав урбанізований спосіб життя у Тернополі, Львові та навчання у Відні.

Крім цієї зміни родинних традицій о. Леонід прийняв вибір своїх дітей, які розвивали свої таланти у міському середовищі. У родині отця Леоніда та Климентини Лужницьких виховувалося троє дітей. Найстарший син Олег, донька Юлія, молодший син Григор.

О. Лужницький обрав фах фотографа та журналіста. Найближчим до батька був Григор, який народився 27 серпня 1903 р. у Львові. Хлопець успадкував від батьків любов до мистецтва, театру, науки, релігії. Ця суміш зацікавлень і талантів дала світові відомого драматурга, історика церкви, культуролога, психолога. Виховання у родині святоюрського каноніка прищепило Григору глибоку віру у Бога. Будучи учнем 7-8 класу львівської академічної гімназії, він став членом-засновником «Марійської дружини».

Через часті хвороби Григор надолужував навчання вдома, де була велика бібліотека. Виховав у

собі пошану до книжки, охоту до читання, самостійність мислення, релігійні засади і віру в Боже Провидіння. Хлопця часто відправляли на оздоровлення до родини у селах Тернопільщини – Сороцька, Скалату. Григор займався самоосвітою, оскільки й у родичів були добрі бібліотеки. Йому імпонувала культура людини українського села, природа. Будучи старшим, Григор захоплювався Львовом, львівськими батярами, але село, культура, набожність і сила природи вплинули на формування приватних рис характеру. Це згодом виявиться і у творчості [5].

1921 р. Григор закінчив академічну гімназію у Львові і записався до українського таємного університету, який діяв нелегально від польської влади. Там юнак слухав лекції таких корифеїв української науки як В. Щурат, І. Белей, К. Студинський, М. Кордуба. 1922 р. Г. Лужницький разом із редактором та видавцем Ол. Мохом став членом-засновником Товариства українських католицьких письменників «Логос», членом однойменного видавництва, видавцем бібліотеки перекладів із світової літератури під назвою «Бібліотека Меріяма».

У березні 1922 р. Лужницький виїхав до Граца, щоб студіювати в університеті ім. К. Франца філософію, слов'янську культуру Східної Європи. Закінчив навчання захистом докторату на тему «Розвій української лірики ХІХ ст.», отримав звання доктора філософії.

Під час перебування у Празі 1925 р., як делегат українських Марійських товариств на Марійський міжнародний конгрес у Празі, виступив із критикою польського уряду за переслідування Української католицької церкви в Галичині. У Празі співпрацював у щомісячнику «Національна думка» та «Студентський вісник».

Молодий науковець повернувся до Львова 1927 р., став літературним і театральним критиком щоденника «Новий час», редактором католицького місячника «Поступ» та видавництва «Українська Бібліотека» (започаткував І. Тиктор), видавав журнал «Аматорський Театр». За короткий час помістив майже 500 статей і розвідок на літературно-театральні теми у часописах і журналах, написав дві оперети «Жабуриння» і «Подружжя у двох мешканнях» (музика В. Балтаровича), 7 повістей і 11 п'єс, які поставили українські театри, започаткував неорелігійну українську драму.

За розвідку «Трагедія одної творчости» (про творчість Тичини) і розвідку про найбільшого католицького письменника П. Бурже 1927 р. літератора прийняли до НТШ. Г. Лужницький писав під псевдонімами Нигрицький, Ортинський, Меріам. Працював літературним керівником театру «Заграва», яким з 1931 р. керував актор та режисер В. Блавацький.

Першою виставою драматурга у театрі стала історична драма «Ой, Морозе, Морозенку» (1933 р.), присвячена Н. Морозенку, курсунському полковнику, соратнику Б. Хмельницького.

Коли Лужницького вперше чекали у театрі «Заграва», актори думали, що прийде гонористий редактор, журналіст і драматург, а прийшла «молода, весела і надзвичайно товариська персона і відразу з'єднала собі серця всіх акторів. Був богемістом із крові і кости, та сприймав із гумором всякі невідрадні обставини для українського театру за польської окупації» [8].

Друга історико-релігійна драма «Ой, зійшла зоря над Почаєвом» (1934 р.), де показана трагедія Почаївського монастиря, який пережив руйнування з боку турків та росіян. 1936 р. у театрі «Заграва» поставили драму Лужницького «Дума про Нечая». Наступною релігійною драмою, яка йшла у театрі, стала «Голгота». Г. Лужницький зазначав, що «психічна потреба такої п'єси була у кожного українця, бо кожен пережив Велику П'ятницю державницьких змагань, і всі вірили і ждали Воскресіння» [9; 23].

Наступною успішною його роботою для театру стала інсценізація на основі роману-повісті Г. Сенкевича «Камо грядеші». Виставу щодня ставили тричі при заповнених залах різних міст Галичини. Видавництво «Оссолінеум» прохало дати дозвіл на переклад інсценізації на польську мову, а донька Г. Сенкевича пані Корнілович вислала подяку Блавацькому та Лужницькому. Репертуар «Заграви» включав також історичну драму Лужницького «Слово про Ігорів похід» (1937 р.). Ця вистава мала величезне значення, бо в радянській Україні твір визнали надбанням лише російської літератури.

Він написав для театру «Заграва» й історичну драму «Лицарі ночі» про зруйнування Запорізької Січі військами Катерини II, драму «Інваліди», комедію «Муравлі», присвячену муравлиній праці купецтва, яке забезпечило працею чимало людей, врятувавши їх від фінансової кризи.

Працюючи з театром «Заграва», Григор познайомився з багатьма акторами: В. Блавацьким, Л. Боровиком, Є. Курилом, Б. Паздрієм, Євгеном та Вірою Левицькими, Ол. Данилком, Г. Істоміною, Я. Рудакевичем, Людмилою та Василем Сердюками і ін.

Попри виснажливу творчу діяльність Г. Лужницький цікавився важливими політичними моментами життя галицьких українців, які опинилися на той час під Польщею. Важливою пам'ятною датою для українців став Листопадовий Чин 1918 р.

1 листопада 1928 р. колишні офіцери УГА зібралися у Народному домі в приміщенні «Бесіди» на урочистий бенкет, присвячений 10-й річниці Листопадового Зриву. 2 листопада польська поліція

провела масові арешти. Затриманих звинувачували у належності до УВО. У поліційному звіті від 26 листопада 1928 р. зафіксовано, що протягом місяця були арештовані 108 осіб. Серед них Іван Теодор Рудницький, Григор та Олег Лужницькі. За браком доказів 6 листопада їх звільнили» [1, 118].

Батькам імпонувала позиція Григора: його участь у релігійних Товариствах, захоплення сина літературою, читали твори, написані для театру. Подружжя Лужницьких і самі відвідувало театр, Климентина мала добрий голос, абсолютний слух, грала на піаніно. Однак публічно ніколи не виступала, це було неприйнятно для дружин священника. Та й шляхетська культура публічні виступи не толерувала. Георг Крістіан фон Ведекінд так пояснював це з погляду шляхетського етосу у 1816 р.: «Цінність акторської гри у міміці. Шляхта не може собі дозволити грати чужі ролі, це не гідно. Великі міста потребують театру і акторської гри. Але шляхта не може бути акторами. Публічно говорити інше, ніж ти думаєш, ніж те, що є на серці – нечесно. Неприпустимо копіювати поганих людей і особисто виносити на огляд їхні образи. Це може робити лише клас людей, які присвятили себе цій професії» [13; 37].

Доленосним було знайомство Г. Лужницького з Ніною Конашинською, вродливою, талановитою і творчою акторкою, яка виступала під прізвиськом Блавацька. Творчий та сімейний тандем Григора та Н. Лужницьких дав багато розвитку українського театру і акторської майстерності загалом.

1939 р. Г. Лужницький викладав літературу як асистент філософського факультету Львівського університету, працював в оперному театрі літературним керівником відділу драми, у драматичному театрі ім. Лесі Українки, а також завідувачем та керівником театральної студії.

Під час німецької окупації Г. Лужницький, як Голова Спілки українських письменників, очолював «Літературно-мистецький клуб» та «Клубовий Театр». Праця в оперному театрі була дуже напруженою, відпочивав лише в колі родини, де росли донька Христина і син Олександр, а також у колі однодумців в «Літературно-Мистецькому Клубі». Рятував у амбівалентних життєвих ситуаціях гумор – родинна риса Лужницьких.

Улітку 1944 р., коли німці покинули Львів, а їм на зміну прийшла радянська армія, один агент НКВД загинув від вибуху німецької бомби. При ньому знайшли список українців, яких планувалось заарештувати негайно. У списку третім стояло ім'я Г. Лужницького. Очевидно, що залишатися у місті, та й в Україні було небезпечно. 28 липня 1944 р. Григор, Ніна Лужницькі з дітьми та стареньким о. Леонідом покинули українську землю [1; 132].

В еміграцію зважиться не кожен. Однак підштовхнули покинути рідну землю життєвий і родинний досвід, вміння зорієнтуватись та передбачити розвиток подій. Німецький вчений П. Альгайт правильні доленосні рішення класифікує як «*Biografizität*» [12]. Ці рішення підказує акумульований соціальний досвід поколінь, шляхетського та священничого етосу предків, особистий код досвіду, внутрішня логіка, що сформувались під впливом зовнішніх чинників та інформованості. Набутий досвід врятував від досвіду травматичного, хоча все життя Григора мучила ностальгія, «зов крови» рідного краю.

Вимушена еміграція стала для Лужницьких важким випробуванням. Переїхавши Турку і Сколе, як і багато львівських письменників і театралів, об'єднаних у Літературно-мистецькому Клубі, Лужницькі їхали переповненим поїздом. Серед скитальців було майже 20 дітей, зокрема, Христина і Олександр Лужницькі. Вагоновожатим був п. Еліяшевський. Він розпорядився: «Нема ради, панове, еліта мусить податись на вершини Олімпу, де їй і місце». І частина подорожніх перебралися на «гурни Шльонськ», як казали сихівські батяри, тобто на дах вагону. Періодично поїзд бомбардували, літаки скидали парашутистів. Одна серйозна зупинка потяга відбулася біля словацького містечка Міскольча [2]. Так львівська мистецька і театральна еліта дісталася до Граца (Австрія) і починалося для всіх нове життя на чужині.

Г. Лужницькому пощастило, він знав німецьку мову, мав відповідну освіту, тому влаштувався асистентом проф. Шмідта на кафедрі слов'янської філології університету Граца. 30 квітня 1946 р. науковець захистив габілітаційну працю і отримав ступінь доцента слов'янської філології університету. 1946-1949 рр. викладав історію культури слов'янського сходу Європи на філологічному факультеті. Як професор-гість на запрошення римо-католицького теологічного факультету в Граці й римо-католицького єпископського ординаріату викладав історію літургії Східної церкви та історію Східної Церкви [4].

Поряд із працею в університеті, Г. Лужницький виступав у католицьких товариствах із доповідями про переслідування української католицької церкви в Україні, про діяльність Митрополита Андрея Шептицького. Одночасно дописував до католицького віденського тижневика «Die Furche», наукового журналу «Blick nach Osten» (статті «Die Ostkirche der Gegenwart», «Metropolit Andreas Graf Septuckyj» та інші).

Починаючи з 1948 р. усі надії родини Лужницьких були пов'язані з еміграцією до США, Канади, Австралії. Залишатися в Австрії було все важче. Григор через думки про майбутнє втратив душевний спокій і прагнув вивезти родину з Європи. У листі до сестри Юлії та Івана Теодора

Рудницьких від 14 липня 1948 р. він писав: «Я врешті скінчив семестр (ух, кажу Вам, ледве дотягнув до кінця!). Сиджу дома і журюся. Ситуація наразі дуже погана, а якщо би був песимістом, то просто безвихідна. Кир Іван (єпископ Іван Бучко – Л.Б.) обіцяв повну поміч, узяв мої документи й – замовк. Була тут американська єзуїтська комісія науковців: двох професорів університету з Нью-Йорку. Сердечно зі мною говорили, сказали, що я їм дуже сподобався і рішуче заангажують мене на якийсь університет в Америці. Від одного американського професора дістав позитивну, бо дуже сердечну відповідь, він просив вислати curriculum vitae і буде старатися...Буде, але що зі мною буде за місяць-два? А між тим всі знайомі, які виїхали, пишуть «не рухатися з Європи». Добре не рухатися, але як? От і сиджу й думку думаю і куди, роздумую і нічого не можу придумати. Завжди собі пригадую жида з-під Косова Френкля, який казав «я втратив кредит довіри після набутого досвіду». А дотепер в мене цього досвіду чимало назбиралось» [3; 154]. Емігрувати Лужницьким вдалося до США 1949 р.

Влаштувавши побут у США, Григор продовжив наукову діяльність. Працював у оо. Василян (у Бибилоні), де упорядкував працю «Історія української церкви від 988 р. по 1950 р». 1 липня 1950 р. Г. Лужницький став співредактором католицького щоденника «Америка», органу «Провидіння», дійсним членом американської асоціації викладачів славістики Східної Європи. 1953 р. – членом Американської католицької асоціації істориків. Г. Лужницький викладав у Пенсільванському університеті українську літературу, у мистецькій студії у Філадельфії, керував українським «Народним університетом», був продеканом факультету літератури Українського Технічного господарського інституту в Мюнхені, філія якого була у Нью-Йорку. 1954-1974 рр. став професором-гостем Українського Католицького університету ім. Климента Папи в Римі, філія якого знаходилася у Філадельфії.

У США Г. Лужницький заснував Асоціацію Української Католицької преси у вільному світі (1952 р.), накладом «Провидіння» з'являється його наукова праця українською мовою «Українська Церква між Сходом і Заходом» (1954 р.), монографії «Єпископ-Піонер» про єпископа Сотера Ортинського, англійською мовою «The Persecution of the ukrain Church by Soviet Rossion Regime» (1972 р.), численні статті на сторінках часописів «Америка», «Шлях», «Світло», «Провидіння», у збірниках, виданих НТШ. Підготував монографії «Спроба каталогу чудотворних ікон Богоматері України» (192 ікони), «Церковний словник християнської України». 1964 р. вийшла праця «Ukrainian Literature Within the Framework of World Literature».

Г. Лужницький «дивився на світ крізь призму Заходу. Його світогляд був обумовлений західною культурою. Він читав польські, чеські та німецькомовні твори і журнали навіть в Америці, з них, радше, ніж з американських джерел, він черпав інформації про сучасне життя» [11].

У США Лужницькі оселились у місцевості Крім Рідж у Нью-Джерсі. Там українські актори, режисери, письменники заснували своє поселення, яке назвали Черче. У домі Лужницьких поступово сформувалася багата бібліотека, відвідувало шановану гостинну родину цікаве товариство. О. Лисяк згадував, що коли панство Лужницьких переїхало до Цінамінсона у Нью-Джерсі, зустрічі акторів, режисерів у приватному приміщенні ставали ще частішими. Така творча атмосфера сприяла появі нових проєктів, одним з яких стало написання книги «Наш театр», головним редактором якої обрали Г. Лужницького. Актор В. Шашаровський, Б. Паздрій, Ю. Кононів, Івасівка, О. Лисяк із скриптами, коректою, фотографіями збиралися у проф. Лужницького для обговорення книги. Ділові наради, палкі дискусії, розмови врівноважував своїм спокоєм Г. Лужницький.

Великою честю для родини була відзнака папи Івана Павла II, вручена Г/ Лужницькому 1984 р. Це була золота медаль із надписом «За довголітню, вірну, прикладну та жертвенну працю для добра св. Церкви».

Релігійні, духовні та художні твори Г. Лужницького справляли помітне враження на громадськість. Особливо припали до душі «Дванадцять листів о. Андрея Шептицького до матері», які деякі священники прийняли за правдиві листи митрополита та посилалися на них під час богослужіння.

3 березня 1990 р. Г/ Лужницький помер. Трохи більше року не дожив він до проголошення незалежної України. В останні дні свого життя думав про улюблений Львів. Стаття «Місто святого Юра», вміщена у «Новій Зорі» за квітень 1990 р. вийшла через тиждень після смерті драматурга, який писав про Львів, собор святого Юра, галицьке духовенство, українську державу.

Висновки. Основи шляхетської культури, яка знайшла свою когерентність у греко-католицькому духовенстві, продовжили своє існування в культурі української інтелігенції, що займалася літературою, історією релігії, мистецькою творчістю, науковими дослідженнями. Багато видатних талановитих митців поєднували творчість із популяризацією української історії, однак їхні

імена маловідомі у сучасній Україні. Серед них – ім'я Г. Лужницького, особистий внесок якого в національну незалежність презентуємо сьогодні.

Донька Г. Лужницького, Христина Кульчицька та його племінник – проф. Леонід Рудницький заснували стипендію ім. Г. Лужницького. Щороку на Міжнародний День театру нею відзначають кращих студентів факультету культури і мистецтв Львівського національного університету ім. І. Франка. Таким чином, поки промовляють ім'я людини, доти вона живе.

Список використаної літератури

1. Белінська Л. Національна пам'ять української діаспори США. Львів, 2015. 276 с.
2. Ікер. Спомини без претензій до ювілею. *Вісті комбатанта*. 1964. С.126-127.
3. Качмар Л. Іван Теодор Рудницький. Життя на тлі історії. Львів, 2006.
4. Климовський Я. У першу річницю смерті св. п. Г. Лужницького. *Свобода*, 21 берез. 1991.
5. Лист Олександра Лужницького до Леоніда Рудницького від 9 лют. 1993 р. З *родинного архіву Христини і Богдана Кульчицьких*.
6. Лаврентій Р. Українська сцена у полікультурному просторі Австро-Угорщини (друга пол. XIX – поч. XX ст.). *Хрестоматія*. За матеріалами австрійської преси. Львів, 2017. 174 с.
7. Осипчук А. Габітус як механізм синтезу структури й агентності в соціологічній теорії П'єра Бурдьє. режим доступу: [ekmair.ukma.edu.ua > bitstream > handle](http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle)
8. Паздрій Б. Про автора і його драматичну творчість. *Спогад із родинного архіву Христини та Богдана Кульчицьких (США)*.
9. Ревуцький В. «Заграва» 1933-1938 рр. *Кілька слів про театр*. Львів, 2000.
10. Роса-Лаврентій С. Між літературознавством та театральною критикою: театрознавчий дискурс у львівській українській пресі 1930-х років. *Вісник Львів. ун-ту. Серія мистецтвознавство*. Вип. 19. Львів, 1918. С. 129-141.
11. Рудницький Л. Григор (Русьо) Лужницький (1903-1990). *Наш театр*. Львів, 1992. 191 с.
12. Alheit P. «Biographizität» als Lernpotenzial. Konzeptionelle Überlegungen zum biographischen Ansatz in der Erwachsenenbildung /Peter Alheit. N. Krüger, W. Marotzki *Erziehungswissenschaftliche Biographieforschung*. Opladen. 1995. S. 276–307.
13. Wedekind G. Über den Werten des Adels und Ansprüche des Zeitgeistes auf Verbesserung des Adelsinstituts. Darmstadt, 1816. 207 s.

References

1. Belinska L. Natsionalna pamiat ukrainskoi diaspory SShA. Lviv, 2015. 276 s.
2. Iker. Spomyny bez pretenzii do yuvileiu/ Iker. *Visti kombatanta*. 1964. S.126-127.
3. Kachmar L. Ivan Teodor Rudnytskyi. Zhyttia na tli istorii. Lviv, 2006.
4. Klymovskiy Y. U pershu richnytsiu smerti sv. p. H. Luzhnytskoho/Ia. Klymovskiy. *Svoboda*, 21 berezn. 1991.
5. Lyst Oleksandra Luzhnytskoho do Leonida Rudnytskoho vid 9 liutoho 1993 r. *Z rodynnoho arkhivu Khrystyny i Bohdana Kulchytskykh*.
6. Lavrentii R. Ukrainska stsena u polikulturnomu prostori Avstro-Uhrorshchyny (druha pol. XIX – poch. XX st.). *Khrestomatia*. Za materialamy avstriiskoi presy. Lviv, 2017. 174 s.
7. Osypchuk A. Habitus yak mekhanizm syntezu struktury y ahentnosti v sotsiolohichnii teorii Pjera Burdie. rezhym dostypu: [ekmair.ukma.edu.ua > bitstream > handle](http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle).
8. Pazdrii B. Pro avtora i yoho dramatychnu tvorchist. *SpoHAD z rodynnoho arkhivu Khrystyny ta Bohdana Kulchytskykh (SShA)*.
9. Revutskiy V. «Zahrava» 1933-1938 rr. Kilka sliv pro teatr /V. Revutskiy. Lviv, 2000.
10. Rosa-Lavrentii S. Mizh literaturoznavstvom ta teatralnoiu krytykoiu: teatroznavchyi dyskurs u lvivskii ukrainskii presi 1930-kh rokiv. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia mystetstvoznavstvo*. Vyp. 19. Lviv, 1918. S. 129-141.
11. Rudnytskyi L. Hryhor (Ruso) Luzhnytskyi (1903-1990). *Nash teatr*. Lviv, 1992. 191 s.
12. Alheit P. «Biographizität» als Lernpotenzial. Konzeptionelle Überlegungen zum biographischen Ansatz in der Erwachsenenbildung / Peter Alheit. N. Krüger, W. Marotzki *Erziehungswissenschaftliche Biographieforschung*. Opladen, 1995. S. 276–307.
13. Wedekind G. Über den Werten des Adels und Ansprüche des Zeitgeistes auf Verbesserung des Adelsinstituts. Darmstadt, 1816. 207 s.

СМЕНА ПОКОЛЕНИЙ И ТРАДИЦИЙ В ИНТЕЛЛИГЕНТСКИХ КРУГАХ ВОСТОЧНОЙ ГАЛИЦИИ В ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЕ XX ВЕКА (Григор Лужницький)

Белинская Людмила – кандидат исторических наук, доцент, Львовский национальный университет им. И. Франка, г. Львов

В культурном пространстве Львова первой пол. XX в. известным был катехит о. Леонид Лужницький. Принадлежность к духовному сословию, благородное происхождение, высокие студии, культурные интересы, отличное общество коллег-единомышленников создало специфическую когорту украинской благородной греко-католической элиты. Свои знания, культуру, опыт Лужницькие передали следующим поколениям. В резких

социальных изменениях сумели сохранить основы хорошего воспитания, толерантности, понимания собственных детей, что помогло сохранить семейный генофонд полным человеческого достоинства, уверенности, высокой культуры. Ярким примером этого служит фигура Григория Лужницкого, который выбрал светский путь, исследовал историю Греко-католической церкви, обладал незаурядным литературным талантом, посвятил жизнь театра и научной деятельности.

Ключевые слова: Лужницкий, театр, культура, духовность, воспитание

CHANGE OF GENES AND TRADITIONS IN THE INTELLIGENT CIRCLES OF EASTERN HALYCHYNA IN THE FIRST HALF OF THE XX CENTURY

Belinska Ludmila – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor,
Ivan Franko National University of Lviv, Lviv

In the educational and cultural space of Lviv in the first half of the twentieth century. the catechite of pr. Leonid Luzhnitsky Spiritual affiliation, noble backgrounds, high-level studios, cultural interests, an associate group of like-minded colleagues formed a specific cohort of the Ukrainian noble Greek Catholic elite. Luzhnytsky passed on their knowledge, culture and experience to the next generations. In sharp social changes they managed to keep the principles of good education, tolerance, understanding of their own children, which helped to keep the family gene pool full of human dignity, confidence and high culture. A striking example of this is the figure of Gregor Luzhnytsky, who deeply chose the secular path, researched the history of the Greek Catholic Church, had remarkable literary talent, devoted his life to theater and scientific activity.

Key words: Luzhnitsky, theater, culture, spirituality, education

UDC 7.01.03(477.83/.86) «194» Григор Лужницький

CHANGE OF GENES AND TRADITIONS IN THE INTELLIGENT CIRCLES OF EASTERN HALYCHYNA IN THE FIRST HALF OF THE XX CENTURY

Belinska Ludmila – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor,
Ivan Franko National University of Lviv, Lviv

The aim of the article is to acquaint scientists and the general public with the selfless work of the Ukrainian writer, playwright, church historian, Professor Grygor Luzhnitsky (1903-1990).

The research methodology consists of such methods as analysis and synthesis, as well as a comparative method. In today's Ukrainian context, it is important to draw attention to the examples of family education, a family culture that has enabled the formation of the intellectual, educational capital of the Ukrainian nation. In the difficult historical past of Ukraine, it is necessary to find more vivid moments that would form a positive model of national memory, devoid of tragic experience. Among the diversity of family histories, we highlight the collective biographies of Ukrainian families, in particular, the family of Grygor Luzhnitsky, who has been able to escape traumatic experiences and serve the development of national culture over the centuries.

The novelty. Culture is always in the dynamics, changes and transformations. Due to certain mechanisms of gravity, even in the most difficult historical circumstances, cultural practices, mentality, education, consciousness are preserved and coherently passed on to the next generations, forming the nations. Thanks to new materials, a more complete portrait of Grygor Luzhnitsky's life has been drawn. His personality is represented in the chain of generations of Luzhniki who were priests of the Greek Catholic Church. He inherited from his parents a love of art, theater, science, religion. Interest in religion was manifested in the scientific study of the history of the Greek Catholic Church. The fascination with literature manifested itself in theatrical creativity. This mix of interests and talents gave the world a renowned playwright, church historian, cultural scientist, psychologist.

Results The foundations of noble culture, which found its continuation in the Greek Catholic clergy, continued their existence in the culture of the Ukrainian intelligentsia, which was engaged in literature, history of religion, artistic creation, scientific research.

The practical significance. G. Luzhnytsky's daughter Christina Kulchytska and his nephew – prof. Leonid Rudnytsky founded the Grygor Luzhnitsky Scholarship. Every year, it celebrates the best students of the Faculty of Culture and Arts of Ivan Franko National University of Lviv. That way, as long as the person's name is spoken, they are still alive. Ukrainian cultural scientists, educators can find the information, contained in this article, useful for developing a new methodology for teaching «History and Theory of Theater» courses, «History and Theory of Culture» for students of Ukrainian universities.

Key words: Luzhnitsky, theater, culture, spirituality, education.

Надійшла до редакції 2.10.2019 р.